

Únor 2023

COPAK JE TO ZA PREZIDENTA...

Jak Petr Pavel změní českou politiku?

Jan Rovenský

Zatímco si stále ještě „sedá prach“ po druhém kole prezidentské volby a politici, analytici i komentátoři se budou ještě nějakou dobu zabývat důvody, proč Andrej Babiš prohrál, stojí se podívat a zamyslet se nad tím, co lze od Petra Pavla v příštích pěti letech očekávat – ať už z hlediska jeho působení na domácí politiku, i na tu zahraniční.

Je třeba zdůraznit, že od zvolení Petra Pavla proběhlo něco málo přes týden, tudíž nelze přicházet s kategoričnými soudy. Nicméně jeho aktivita a kroky, které od svého zvolení podnikl, mnohé naznačily. Podivuhodná byla v každém případě rychlost – hraničící až s nedočkavostí –, se kterou Petr Pavel, který žádný mandát nemá a bude prezidentský slib bude skládat až 9. března, začal jednat.

Domácí politika: proti Zemanovi

Symbolická byla návštěva premiéra Petra Fialy ve volebním štábu Petra Pavla, který za nově zvolenou hlavou státu dorazil ještě před sečtením hlasů. Pro ty, kteří před volbami říkali, že Petr Pavel je ve skutečnosti vládní kandidát, gratulace od předsedy vlády je v jejich názoru jen utvrdila. Premiérova návštěva byla každopádně mnohem víc, než jen zdvořilost – těžko čekat, že by Petr Fiala udělal stejné gesto, kdyby se prezidentem republiky stal Andrej Babiš. Ostatně předseda vlády přenechal Petru Pavlovi k užívání „svůj“ Hrzánský palác, což je také výmluvné.

Blízkost mezi Petrem Pavlem a kabinetem potvrdil také první týden po vyhlášení výsledku volby. Během několika dní se nově zvolená hlava státu setkala jen s politiky pětikoalice (předsedou Senátu Milošem Vystrčillem, předsedkyní Sněmovny Markétou Pekarovou Adamovou, ministrem vnitra Vítem Rakušanem, ministrem zahraničí Janem Lipavským), na schůzku s představiteli opozice čas nezbyl.

Pokud jde o praktickou politiku, tak Petr Pavel podpořil vládní plány na změny v důchodovém systému s tím, že by chtěl vládě pomoci s vysvětlováním reformy penzí, ačkoli jde o věc která do gesce apolitického prezidenta nespadá.

První týden byl také ve znamení více či méně nenápadnému vymezování se proti dosluhujícímu prezidentovi Miloši Zemanovi. Pavel se hned zkraje sešel s šéfem Bezpečnostní a informační služby Michalem Koudelkou kvůli nastavení spolupráce a ujistil ho, že jej povýší do hodnosti generála, což Miloš Zeman celou dobu svého prezidentování kategoricky odmítal. Následovala schůzka s prezidentem Nejvyššího kontrolního úřadu Miloslavem Kalou kvůli debatě týkající se provedení dalšího auditu v prezidentské kanceláři, který chtěl Pavel původně stihnout ještě před svou inaugurací, což se však ukázalo jako nereálné. Týž den následovalo setkání s policejním prezidentem Martinem Vondráškem kvůli tomu, že Petr Pavel necítí důvěru k části útvaru pro ochranu prezidenta. Nový prezident také prohlásil, že chce nechat důkladně prohlédnout prostory Hradu i kvůli obavám z odposlechů, což vyvolalo odmítavou reakci stávajícího kancléře.

Napjaté vztahy mezi Petrem Pavlem a Milošem Zemanem dokreslila také skutečnost, že k prvnímu kontaktu mezi nimi, respektive jejich týmy, došlo až skoro týden po druhém kole volby a že si oba politici domluvili vzájemné setkání až 13. února.

Zahraniční politika: trhnutí kormidlem

S ještě větší vervou se Petr Pavel zapojil do zahraniční politiky. Hned zkraje je třeba zmínit, že velmi neobvyklým momentem bylo vystoupení slovenské prezidentky Zuzany Čaputové na volebním štábu nedlouho poté, co dle průběžných výsledků bylo jasné, že boj o Hrad vyhrál právě Petr Pavel. Šlo o velmi nestandardní krok, který s diplomacií a protokolem neměl moc společného, ale jistě to nijak vzájemné vztahy nepoznamená.

O poznání širší důsledky může mít telefonický hovor Petra Pavla s tchajwanskou prezidentkou Cchaj Jing-wen, který se uskutečnil hned druhý den po zvolení nového prezidenta ČR a šlo o bezprecedentní krok zvlášť proto, že se Petr Pavel Tchaj-wanem a Čínou příliš v kampani nezaobíral, na rozdíl třeba od Polska či Ukrajiny. Z hlediska reálných výstupů by čtvrt hodinový rozhovor bylo možné charakterizovat jako zdvořilostní, Petr Pavel vzkázal Cchaj Jing-wen, že Česká republika s Tchaj-wanem sdílí hodnoty svobody, demokracie a lidských práv a že chce, aby obě země dále posilovaly vzájemné partnerství.

Telefonát byl důležitější v symbolické rovině ze dvou důvodů. Za prvé jej lze interpretovat opět jako snahu se distancovat od prezidenta Miloše Zemana, který razil vůči Pekingmu vstřícnou politiku. Za druhé šlo o potvrzení změny kurzu české zahraniční politiky, navzdory deklaracím politiků vládní pětikoalice, že Česká republika respektuje politiku jedné Číny. Tuto změnu odstartovala již oficiální návštěva Tchaj-wanu ze strany předsedy Senátu Miloše Vystrčila v létě 2020, na kterou naváže chystaná návštěva předsedkyně Sněmovny Markéty Pekarové Adamové, která se má uskutečnit letos v březnu. Poté, co proti telefonátu dle očekávání protestoval Peking, se ozval premiér Petr Fiala s tím, že je věcí České republiky a jejích představitelů s kým hovoří. To vyslalo do Pekingmu jasný vzkaz, že čtyři nejvyšší ústavní činitelé ČR jsou jednotní a že Fialova vláda se rozhodla redefinovat vztah České republiky s Tchaj-wanem a vůči Číně se rozhodla jít cestou konfrontace i za cenu zhoršení vzájemných vztahů. V rámci Evropské unie jde o ojedinělý postoj.

Pavel dále přilil oleje do ohně svými pozdějšími vyjádřeními, že Čína není v tuto chvíli přátelskou zemí, není kompatibilní se západními demokraciemi a že obchodní styky s Tchaj-wanem přinesou České republice mnohem větší ekonomický prospěch než s Čínou. Do velké míry sice šlo o konstatování faktu, podloženého například i obchodní bilancí mezi ČLR a ČR, v diplomatické rovině šlo o další políček Pekingmu. Pavlova deklarovaná ochota se osobně setkat nejen s tchajwanskou prezidentkou, ale i s představiteli hongkongské opozice a dalajlamou, probíhající změnu kurzu vůči Číně jen dokresluje a jde o krok dál, než dosavadní vyjádření politiků pětikoalice.

Není překvapivé, že souznění se stávající vládou našel Petr Pavel i v otázce Ruska a Ukrajiny. Den po zvolení se Petr Pavel telefonicky spojil s ukrajinským prezidentem Volodymyrem Zelenským, jemuž vyjádřil podporu a během krátké návštěvy slovenské prezidentky Čaputové v Praze se s ní dohodl na společné návštěvě Kyjeva. V rozhovorech pro zahraniční média Petr Pavel uvedl, že v dodávkách vojenského materiálu Kyjevu by se neměl klást žádný limit na vybavení – tedy i diskutovaných nadzvukových stíhačkách – s výjimkou jaderných zbraní a přímého zapojení NATO do konfliktu. Kromě toho se Pavel vyslovil pro vstup Ukrajiny do NATO a Evropské unie, na kterém ani v obou organizacích nepanuje shoda.

Stejnou linku jako Fialova vláda razí Petr Pavel i ve vztahu k Varšavě, která patří k nejaktivnějším podporovatelům Ukrajiny v Evropě. Není tedy náhodou, že po tchajwanské prezidentce a ukrajinském prezidentovi, hovořil Petr Pavel s polským prezidentem Andrzejem Dudou a že během předvolebních hádek ohledně článku 5 Severoatlantické smlouvy slíbil Petr Pavel, že hned po Slovensku navštíví Polsko.

Aktivismus v zahraniční politice Petr Pavel dále projevili prohlášením, že by rád vyměnil generálního tajemníka Severoatlantické aliance Jense Stoltenberga, pod kterým v letech 2015–2018 pracoval jako předseda vojenského výboru NATO. To byl nečekaný vzkaz, který mezi ostatními dosavadními Pavlovými prohlášeními působil zvláště, respektive vyvolal otázky, proč měl Petr Pavel nutkání tuto konkrétní personálii veřejně probírat záhy po svém zvolení. Na odpovězení této otázky si ale zřejmě budeme muset nějaký čas počkat.

Závěr

Jak se Petr Pavel bude chovat v příštích pěti letech a co od něj můžeme očekávat? Pouhý týden mnohé naznačil a dlužno podotknout, že Petr Pavel řadu lidí zaskočil svým aktivismem nikoli proto, že začal okamžitě pracovat, ale především proto, že ke složení prezidentského slibu zbývá měsíc a na rozdíl

od Miloše Zemana ještě do 9. března nebude plnohodnotným prezidentem. Větší diskrétnost by v tomto ohledu jistě nebyla na škodu.

Pokud jde o domácí politiku, viditelné jsou dva momenty. Tím prvním je snaha se distancovat od prezidenta Miloše Zemana a udělat tlustou čáru za jeho érou. Tím druhým je těsná spolupráce s Fialovou vládou. První vlaštkou byla Pavlova nabídka, že bude vysvětlovat lidem důchodovou reformu, která je výsostně odpovědností vlády, potažmo parlamentu, a půjde o politické rozhodnutí ohledně nastavení parametrů. Prezident, který si dělá ambice být nadstranický, nepůsobí věrohodně jako obhájovatel vládní politiky. Lze si také všimnout, že zatímco se v prvním týdnu Pavel sešel s významnými politiky vládní pětikoalice, opoziční politiky vynechal. Jistě lze namítnout, že v prvním týdnu měl Petr Pavel nabitý program a že na setkání mezi ním a představiteli hnutí ANO dříve nebo později dojde (o politicích SPD se opakovaně vyjadřoval během volební kampaně odmítavě a je tedy otázka, jaké budou vztahy s touto parlamentní stranou), na druhou stranu krátká schůzka s opozičními politiky mohla být silným symbolickým gestem. Ideální čas se sejít s nevládními politiky tedy Petr Pavel propásl.

Úzká spolupráce s vládou je ostatně i leitmotivem v oblasti zahraniční politiky, kde Petr Pavel plynule navázal na vládní podporu Ukrajiny a s tím související spojenectví s Polskem. Velký otazník zůstává nad životaschopností Visegrádské čtyřky už vzhledem k tomu, že Petr Pavel tamního premiéra Orbána v předvolební kampani opakovaně kritizoval, stejně jako po svém zvolení. Telefonát s tchajwanskou prezidentkou Cchaj Jing-wen, který proběhl po konzultaci s ministrem zahraničí, také nelze brát jako nějakou sólo akci, ale koordinovanou snahu změnit paradigma česko-čínských a česko-tchajwanských vztahů. Na stole je i varianta, že se vláda s Petrem Pavlem domluvila, že právě on bude tím, kdo vyšponuje vztahy s Pekingem.

Skutečnost, že Petr Pavel mezi prvními hovořil s prezidenty Ukrajiny, Polska a Tchaj-wanu a nikoli např. s německým či francouzským prezidentem je sama o sobě vypovídající. Zvláště u německého protějšku je to překvapivé, jelikož do Německa míří naprostá většina českého exportu. Evidentně je však pro Petra Pavla momentálně důležitějším tématem válka na Ukrajině než ekonomika, což z hlediska jeho životopisu není překvapivé.

Závěrem tedy lze konstatovat, že to vypadá, že Petr Pavel bude pro Fialovu vládu vítaným spojencem a bude s ní ochoten spolupracovat v domácí a zahraniční politice. Jistě se mohou objevit nějaké třecí plochy, ale první týden Petra Pavla napověděl, že vzájemné soužití mezi novým prezidentem a kabinetem bude spíše klidná plavba.

Autor

JAN ROVENSKÝ

Analytik

Vystudoval Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy, obor anglistika a politologie, v roce 2008 získal doktorát z politické teorie na univerzitě LUISS Guido Carli v Římě. Patnáct let pracoval v deníku Právo, kde zprvu působil v zahraniční redakci. Od roku 2009 pracoval v politickém oddělení, od roku 2018 do ledna 2021 na pozici zástupce šéfredaktora. Od února 2021 je poradcem předsedy hnutí ANO v oblasti médií.

Vydavatel

INSTITUT PRO POLITIKU A SPOLEČNOST

Posláním Institutu je zkvalitňování českého politického a veřejného prostředí prostřednictvím profesionální a otevřené diskuse a vytvoření živé platformy, která pojmenovává zásadní problémy, vypracovává jejich analýzy a nabízí recepty pro jejich řešení formou spolupráce expertů a politiků, mezinárodních konferencí, seminářů, veřejných diskuzí, politických a společenských analýz dostupných celé české společnosti. Jsme přesvědčeni, že otevřená odborná diskuse a poznání podstaty a příčin jednotlivých problémů jsou nutným předpokladem jakéhokoli úspěšného řešení problémů současné společnosti.

Martinská 2, 110 00 Praha 1

+420 602 502 674

www.politikaspolecnost.cz

office@politikaspolecnost.cz